

EPŠKE

NORDIJSKI
MITOVI
& PRIPOVIJETKE

ANTOLOGIJA KLASIČNIH PRIČA
PREDGOVOR NAPISALA DR. BRITTANY SCHORN

PRIČE

© Za Hrvatsku: STANEK d.o.o.
Svibanj, 2023.

Marofska 45, Kućan Marof
42 000 Varaždin
Tel.: (042) 207 215
E-mail: info@staneK.hr

Prijevod s engleskog
Nebojša Buđanovac

Lektura
Diana Greblički - Miculinić

Urednik
Kristijan Petrović

Za nakladnika
Nadica Stanek

Korektura
Tanja Miličić Cepernić

Grafička priprema
Snježana Sremić & Zoran Stanek

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 001173213.

ISBN: 978-953-8130-85-4

NORDIJSKI MITOVI I PRIPOVIJETKE

Antologija klasičnih priča

Ime autora: Catherine Taylor - UREDNIK PROJEKTA

© 2018 Flame Tree Publishing Ltd.

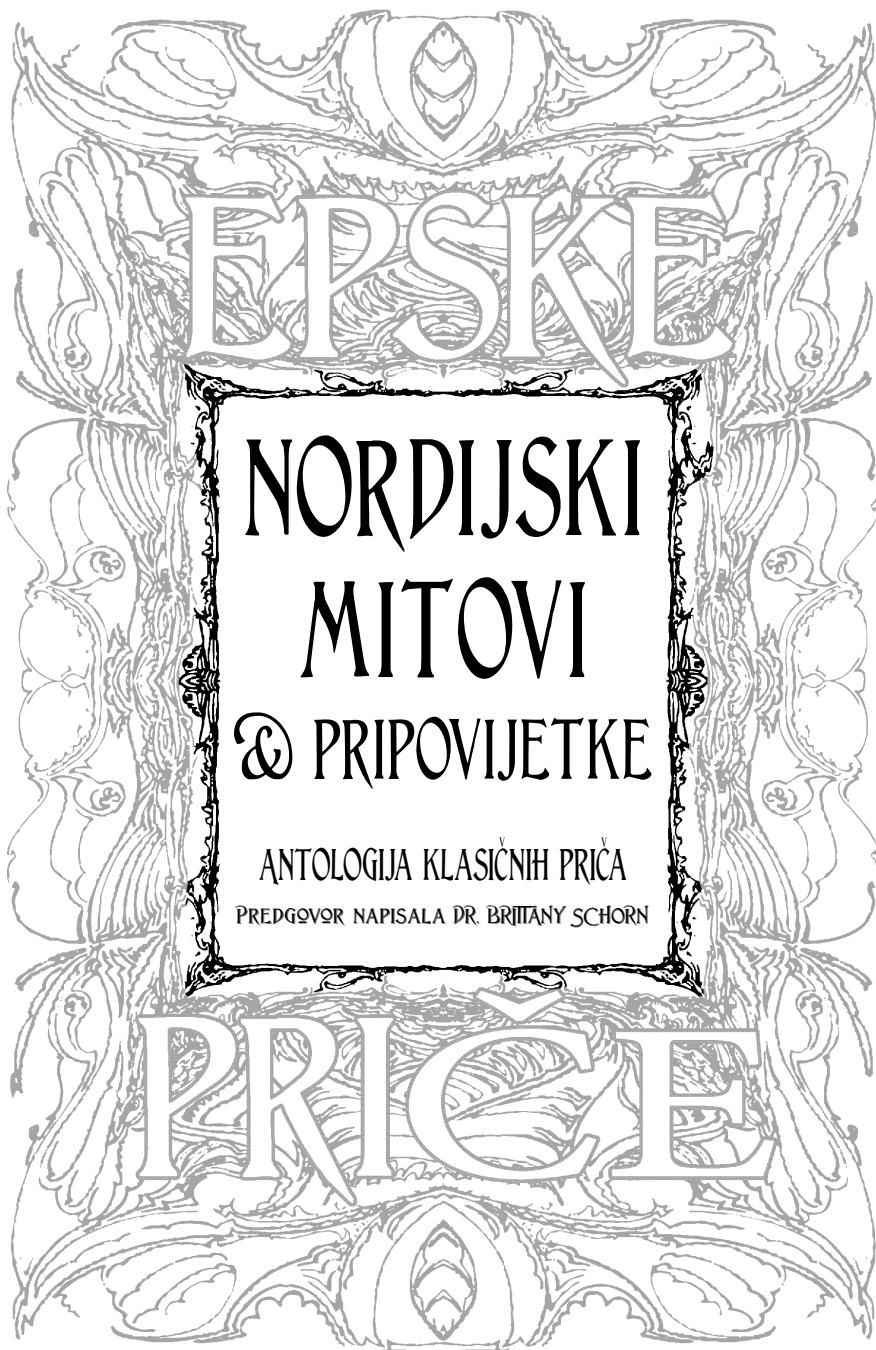
© 2023 StaneK d.o.o. za izdanje na hrvatskom jeziku

Naslov izvornika: *Norse Myths & Tales*

*Naslovnu sliku kreirao je Flame Tree Studio prema umjetničkom
djelu Slave Gerj i Gabora Ruszkaija*

Sva prava pridržana.

BEZ DOZVOLE IZDAVAČA: nijedan dio ove knjige ne smije se
reproducirati, umnožavati ili prenositi u bilo kojem obliku ili bilo kojim
sredstvima – elektronskim ili mehaničkim, uključujući i fotokopiranje,
fotografiranje, snimanje u bilo kojoj varijanti ili ubacivanje u bilo kakav sustav
spremanja informacija.

.Stanek.

Varaždin, 2023.
prvo izdanje

SADRŽAJ

PREDGOVOR DR. BRITTANY SCHORN	11
NAPOMENA IZDAVAČA	13

NORDIJSKA MITOLOGIJA: UVOD	15
--------------------------------------	----

MITOVI O STVARANJU

Uvod	33
Stvaranje univerzuma	34
Stvaranje Zemlje	37
Noć i dan	39
Prvi ljudi	41
Asgard	43
Yggdrasil	45

LEGENDE O ODINU I FRIGGI

Uvod	47
Odin i Frigga u Asgardu	48
Mimirov zdenac, ili kako je Odin izgubio svoje oko	54
Kvasirova krv	59
Bragi	66
Geirrod i Agnar	68
Valkire	71
Volund i valkire	73
Friggine pratiteljice	76

NORDIJSKI MITOVI I PRIPOVIJETKE

Otkriće lana	79
Čarobne jabuke	81
Skadin izbor	91

LEGENDE O LOKIJU

Uvod	97
Lokijeva narav	98
Lokijeva djeca	100
Loki i ogrlica	106
Skymсли i seljakovo dijete	107
Divovski graditelj	109
Balder i imela	116
Lokijeva kazna	124

LEGENDE O THORU

Uvod	133
Darovi patuljka	134
Thorovo ribarenje	143
Thorov posjet divovima	152
Potraga za čekićem	164
Thorov dvoboj	175
U kući diva	183

FREYJA I DRUGI BOGOVI

Uvod	193
Freyja i Odur	194
Ottar i Angantyr	197

NORDIJSKI MITOVI I PRIPOVIJETKE

Frey	198
Njord	202
Aegir	204
Heimdall u Midgardu	210
Tirov mač	213
Kako je Tir izgubio svoju `aku	217
Mreža norni	220
Pripovijest o Nornagesti	222
Hermod	225
Vidar	228
Vali	231
Forseti	234
Uller	237

DIVOVI, PATULJCI I VILENJACI

Uvod	241
Divovi	242
Patuljci	248
Vilenjaci	253

SAGA O SIGURDU

Uvod	257
Mač u Branstocku	258
Siggeirova izdaja	261
Pripovijest o Sinfiotliju	264
Rođenje Sigurdovo	269
Blago kralja patuljaka	272
Borba sa zmajem	275

NORDIJSKI MITOVI I PRIPOVIJETKE

Usnula djeva ratnica	277
Nibelunzi	280
Smrt Sigurdova	284
Atila, kralj Huna	286

PRIPOVIJEST O FRITHIOFU SMJELOM

Uvod	291
Prvi dio (1. – 10. poglavlje)	292
Drugi dio (11. – 15. poglavlje).	316

PRIPOVIJEST O GUNNLAUGU CRVJEZIKU I GAVRANU SKALDU

Uvod	327
Prvi dio (1. – 6. poglavlje)	328
Drugi dio (7. – 11. poglavlje).	340
Treći dio (12. – 18. poglavlje)	353

PRIPOVIJEST O GRETTIRU SNAŽNOM

Uvod	369
Prvi dio (1. – 13. poglavlje)	371
Drugi dio (14. – 95. poglavlje).	391

SAGA LAXDAELA

Uvod	571
Prvi dio (1. – 31. poglavlje)	572
Drugi dio (32. – 56. poglavlje).	630
Treći dio (57. – 78. poglavlje)	694

KRAJ SVIJETA

Uvod	739
Smrt Balderova	740
Osveta bogova	746
Ragnarok	749
Obnova	753
BIOGRAFIJE I IZVORI TEKSTOVA	755

PREDGOVOR

Srednjovjekovni Skandinavci možda su podjednako poznati po svojem pripovijedanju kao i po vikinškim pohodima, i to s pravom. Golema količina literature koju su nam ostavili puna je upečatljivih priča koje su povremeno toliko realistične da odaju dojam modernih romana, a povremeno toliko neobične da prenose čitatelja u mračan, prijeteći svijet. U staronordijskoj mitologiji granice između zemaljskog i natprirodnog, ljudskog i božanskog, zamagljene su, pa se lagano i često prelaze. Te su pripovijesti nastanjene bogovima, divovima, zmajevima, patuljcima i junačkim muškarcima i ženama iz prošlih vremena, koji se nose s najdubljim pitanjima postojanja: smrtnošću, sukobom između prirode i zamki civilizacije, često sukobljenim društvenim sponama obitelji, prijateljstva i ljubavi, te borbom za preživljavanje i potragom za vlastitom sudbinom u često neprijateljski raspoloženom svijetu.

Zaista, prva stvar koju zapravo saznajemo o svijetu staronordijske mitologije jest da će se on okončati. *Völuspá*² („Proročanstvo vidovnjakinje“) daje sažetu povijest kozmosa od stvaranja do uništenja, kad sav život nestaje u Ragnaroku (staronordijski *Ragnarök* – „usud bogova“). To je početna poema u *Poetskoj Eddi* (koja se katkad naziva *Starija Edda*), zbirci poema na temelju koje je Islandanin iz trinaestog stoljeća Snorri Sturluson, prvi veliki pripovjedač staronordijskih mitova, utemeljio svoju *Proznu Eddu* (koja se ponekad naziva *Mlada Edda*). Želja da pobjegne od vlastite smrtnosti vodi Odina (staronordijski *Óðinn*) u pogibeljne situacije u kojima se suočava s neprijateljskim divovima, žrtvuje sebe na Yggdrasilu (drvetu svijeta) i u zalog daje vlastito oko. Kad ne uspije izbjeći završnu bitku u Ragnaroku, priprema se za njega šaljući svoje valkire da skupe najbolje ljudske ratnike koji će se pridružiti njegovoj vojsci. Bogovi i ljudi pronalaze zajedničku svrhu kao saveznici protiv razornih sila koje predstavljaju divovi. Odinov sin

¹ *Völuspá* – prva je i najpoznatija pjesma „Poetske Edde“ koja govori o stvaranju svijeta i njegovu nadolazećem kraju. Tu priču pripovijeda proročica (Völva).

Thor (staronordijski Þórr) njihov je prvak u sadašnjosti. On drži neprijatelje podalje svojim čekićem Mjǫllnirom.

No najveće prijetnje s kojima se ljudi i bogovi suočavaju dolaze iznutra. Bogovi duguju mnoge od svojih najvećih trijumfa, kao i svojih problema, Lokijevim beskrupuloznim metodama i varkama. Međutim, kao što ih podsjeća u poemi *Lokasenna*, („Lokijeva svađa“), ni drugi bogovi nisu bitno drukčiji. Odin je osobito prevrtljiv i izdajnički svat kojeg na koncu konca vode vlastiti interesi. Dobro i zlo rijetko su kad apsolutni koncepti u staronordijskoj mitologiji. Ljudski junaci poput Sigurda (staronordijski *Sigurðr Fáfnisbani* – „ubojica Fafnirov“) na koncu su jednako krivi kao i bogovi za kršenje zavjeta, a često strogo pridržavanje junačkog kodeksa uzrokuje još više tragedija i razaranja. Njihov izbor da nastave borbu suočeni s uzaludnošću upravo je ono što im na koncu omogućava nadilaženje sudbine, a njihove priče postaju bezvremene. Tako Odin savjetuje:

*Stoka ugiba, srodnici umiru,
Umire svatko od nas
Ali slava dobrog ugleda nikad ne umire,
Za čovjeka koji ga stekne.*

Na kraju *Völuspe*, zemlja se opet uzdiže i neki se od mlađih bogova vraćaju. Zmaj mračan poput sjene leti nad njima, označavajući dolazak novih nevolja. Možda će ovoga puta biti drukčije, možda neće. Ovdje poema završava.

Dr. Brittany Schorn

NAPOMENA IZDAVAČA

Nordijska mitologija ima korijenje u usmenoj tradiciji pripovijedanja diljem sjevernih germanskih i skandinavskih zemalja od poganstva do kršćanstva, s pripovijestima, koje govore o mitološkim likovima i događajima, te obiteljskim sagama koje prenose pseudopovijesne događaja. Sve je to zapisano na staronordijskom u rukopisima uglavnom oko trinaestog stoljeća, i otad se često prevodilo i prepričavalo. Cilj ove zbirke jest predstaviti izbor uvoda, sažetaka i pripovijesti u kojima ćete moći neopterećeno uživati, zahvaljujući njihovoj sposobnosti da poučavaju, zabave i općine čitatelja. Skupljene su iz raznih izvora (*vidi* Biografije i izvori tekstova), a učinjene su neke izmjene slovanja i prezentacije – uključivši uklanjanje većine dijalekata, koji su često korišteni nedosljedno – kako bi čitatelju pripovijesti bile pristupačnije.

NORDIJSKA MITOLOGIJA

UVOD

MATERIJALNI SADRŽAJI MITOLOGIJE sjeverne Europe fragmentarni su i oslanjaju se u velikoj mjeri na malobrojne izvore, ali nema sumnje da su za drevne narode Sjevera bogovi i mitovi imali golemu važnost. Ono što znamo otkriva šarenu i živopisnu mitologiju, kao i panteon fascinantnih likova.

Nakon što je Rimsko Carstvo oslabjelo do petog stoljeća naše ere, germanska su se plemena naselila u sjevernoj Europi na teritorijima koje su prije svojatali Rimljani. Sa sobom su donijeli svoje jezike – prethodnike engleskoga, njemačkog, nizozemskog, flamanskog, danskog, švedskog, norveškog i islandskog – kao i svoju religiju i mitologiju.

U kontinentalnoj Europi i Engleskoj, rano preobraćenje na kršćanstvo značilo je da je ostalo malo materijala povezanog s drevnim vjerovanjima, stoga se valja okrenuti Skandinaviji i Islandu, gdje se kršćanstvo raširilo znatno kasnije, kako bismo otkrili sve detalje. Ipak, važnost koju su bogovi imali za sjevernjačke narode, kao i dalekosežni utjecaj ove mitologije kao dijela europskog naslijeđa, posvjedočeni su time da se na engleskom, kao i drugim jezicima proisteklim iz germanskog, još uvijek prisjećamo sjevernjačkih božanstava u imenima za dane u tjednu: *Tuesday* (utorak) je Tirov dan, *Wednesday* (srijeda) je Odinov/Wodanov dan, *Thursday* (četvrtak) je Thorov dan, a *Friday* (petak) je Friggin dan.

Mitologija Sjevera

Vikinzi (vikingar) su bili ljudi sa sjevera, stanovnici Skandinavije, najpoznatiji diljem Europe po svojim pohodima od devetog do jedanaestog stoljeća. Tijekom povijesti, Vikinzi su prikazani kao krvožedni, strastveni, nasilni divljaci koji su pljačkali i harali Engleskom i obalama Europe radi vlastite dobiti. Zaista, engleski monah Alcuin zapisao je: „Nikad prije nije se u Britaniji pojavio takav užas kakav sad trpimo od poganske rase.“ Vikinzi su bili silovit narod, a osim što su posjedovali snažnu želju za bogatstvom, moći i pustolovinom, kralj Harold I. poticao ih je na osvajanja stranih zemalja. Kao „Nordijci“, imali su osobito snažan utjecaj u sjevernoj Francuskoj, gdje su počeli jedriti uz francuske rijeke, pljačkajući i spaljujući gradove Rouen i Pariz, između ostalih, uništavajući trgovinu i brodovlje koje su mogli pronaći. Njihovi brodovi bili su spektakularni, dotad najbolji izgrađeni, i mogli su putovati na velike udaljenosti – na koncu, njihova potraga za pustolovinom te prenapučenost i unutarnji problemi Skandinavije povelili su ih čak do Sjeverne Amerike i Grenlanda, gdje su najprije pljačkali, a zatim se naselili, ne pokazujući mnogo obzira prema postojećim kulturama i religijama.

Te su aktivnosti Vikinzima priskrbile reputaciju, koja se malo promijenila od desetog stoljeća. Još 1911., G. K. Chesterton napisao je:

*Njihove duše bijahu hirovite poput mora
I sve lijepe gradove i zemlje
Gledaše teškim pogledima
I slomiše teškim rukama*

*Bogovi im bijahu tužniji od mora,
Bogovi što lutaše rado
I iskaše krv poput zvijeri u noći
Tužno, s brda na brdo.*

Ti krupni ljudi teške ruke govorili su neobičnim jezikom, a njihova brutalnost i manjak poštovanja prema kršćanstvu u Europi stvorilo im je reputaciju ljudi bez kulture i, zasigurno, bez religije. Vrlo su rijetki Vikinzi znali pisati, a većina religijskih, duhovnih i kulturnih dokumenata prenosila se usmenim putem ili putem umjetnosti. Budući da su sa sobom nosili malo toga što bi objasnilo njihovo podrijetlo i vjerovanja i kako nisu imali vidljiv panteon i sustav vjerovanja ili sveto pismo, prošlo je mnogo godina prije no što su njihove nove domovine razvile nekakvo pravo razumijevanje vikinške religije i mitologije.

Mitovi i legende Vikinga došle su do nas iz triju glavnih izvora, iako je ono što posjedujemo nepotpuno i lišeno teologije, koja je zacijelo postojala zajedno s mitološkim vjerovanjima. Jones piše: „... (religija) je objašnjavala stvaranja svijeta i opisivala nadolazeću propast. Pružala je transcendentna otajstva poput Odina, koji se žrtvuje viseći devet noći na vjetrom šibanom drvetu, i predmete obožavanja tako banalne poput balzamiranoga konjskog penisa. Poput drugih religija, donosila je radost predanim sljedbenicima kroz skrivene istine, i pružala osjećaj zadovoljstva običnim konformistima tijekom sakralnih i društvenih prigoda. Postojali su bogovi za one koji su živjeli od mudrosti i upravljali zemljama, za one koji su živjeli od rata i pljačke, od trgovine i pomorstva, ili od obrađivanja i širenja zemljišta. Pjesnik, izrađivač runa, kovač, vidar, uzgajivač raži, stočar, kralj, pivničar, svatko je imao boga s kojim se osjećao sigurnim; magovi, ljudi na skijama, jalove žene, nevjeste, svi su imali božanstvo kojem su se mogli obratiti. Što je najbolje od svega, moći, atributi i funkcije bogova tako su se velikodušno preklapali da su Odinov čovjek, Thorov čovjek, Freyjin čovjek i njima slični mogli očekivati da će se o njima brinuti u svakom aspektu života i smrti.

Prvi važni izvor vikinških mitova i legendi jest *Poetska Edda*, djelo napisano na staroislandskom, koje sadrži najvredniju zbirku staronordijske literature. Zvana i „*Starija*“ *Edda*, sastoji se od trideset i četiri mitološka i junačka spjeva različitih duljina. Napisana je u drugoj polovici trinaestog stoljeća, nakon što su Vikinzi prihvatili kršćanstvo, pa su stoga na mitologiju mogle utjecati druge kulture

i vjerovanja. Iako je *Poetska Edda* napisana nakon dolaska kršćanstva, nije lako otkriti kad su poeme od kojih se sastoji zapravo napisane. Neke su očito nastale prije razdoblja Vikinga, dok se druge odnose na razdoblje nakon što je skandinavska civilizacija prešla u srednji vijek.

Kao što naslov i kazuje, sva su djela poetska, podijeljena na strofe, ali osim toga, vrlo je malo poveznice između različitih djela od kojih se *Poetska Edda* sastoji, a mnoge uključene poeme nejasne su. Guerber piše: „Religijska vjerovanja sjevera ne odražavaju se egzaktno u *Starijoj Eddi*. Zaista, u nordijskoj je literaturi sačuvana tek iskrivljena vjera naših predaka. Rani pjesnik volio je alegoriju i njegova mašta divljala je među zamislama njegove plodne muze... Ne kazuje nam ništa o religijskim obredima i obredima žrtvovanja, a izostavljeno je sve drugo što nije materijal za umjetničku obradu... može se promatrati prije kao dragocjeni relikv početaka sjevernjačke poezije nego kao primjer religijskih vjerovanja Skandinavaca, a ti literarni fragmenti nose mnoge znakove prijelazne faze u kojoj je jasno vidljivo miješanje stare i nove vjere.“

Mnoge su poeme narativne, a mnoge poprimaju oblik parabole ili uzrečice. Postoje i djela koja se bave ritualima, mistikom i magijom, opisujući napjeve i čarolije i iscjelitelje.

Druga velika zbirka mitološkog materijala jest *Prozna Edda*, koju je vjerojatno napisao Snorri Sturluson oko 1222. Bio je bogati zemljoposjednik u službi norveškog kralja Håkona Håkonarsona. Bio je i pjesnik, široko obrazovan čovjek, pa je *Prozna Edda* rad o umjetnosti islandske poezije i zbirka vikinške mitologije. Postoje četiri glavna dijela knjige, ali drugi, *Skáldskaparmál*, ili „Jezik poezije“, pružio je pravo bogatstvo informacija o mitologiji jer objašnjava mitološke aluzije uobičajene u tradicionalnom stihu kako bi pomogla pjesnicima koji je žele ponovno stvarati da dođu do pravih činjenica.

U *Nordijskim mitovima* R. I. Page piše: „... I Snorri je bio kršćanin, i teško da je mogao prepričavati takve pripovijesti vjerujući da su istinite, osobito pripovijesti koje su opisivale pustolovine poganskih bogova. Stoga se ogradio od te teme na više načina. Izradio je predgovor pun ranih antropoloških opažanja: kako su u

primitivnim vremenima ljudi shvatili da postoji red u univerzumu i zaključili da moraju postojati pravila, kako je najčudesnija od ranih zajednica bila Troja u Turskoj, s dvanaest kraljevstava od kojih je svako imalo kraljevića s nadljudskim osobinama, i jednog vrhovnog kralja ponad svih...“

Snorri često citira *Poetsku Eddu*, a u mnogo slučajeva širi ideje i filozofije koje se u njoj uvode, ali ne razrađuju. Glavni nedostatak tog djela jest činjenica da Snorri nikad ne uspijeva postaviti mitologiju Vikinga u nekakav stvarni religijski kontekst objašnjavajući njezinu teologiju ili sustav obožavanja. Njegovi su prikazi u velikoj mjeri ukaljani njegovim kršćanstvom, i često zauzima tvrdokorni kršćanski stav, identificirajući poganske bogove i junake koje su u bogove pretvorili njihovi poganski, a time i neznačajni sljedbenici.

No djelo je živopisno, duhovito i puno sjajnih detalja. Velik dio informacija poprima oblik inventivnog narativa, u kojem poglavar imenom Odin predvodi osvajačku vojsku u Švedsku, gdje mu dobrodošlicu izražava kralj imenom Gylfi. Gylfi ima niz pitanja za Aesire, kako se nazivaju osvajači, a ta pitanja i odgovori opisuju se u *Proznoj Eddi*, u obliku fascinantnih prikaza narodne mudrosti, pripovijesti i legendi.

Treći važan izvor vikinške mitologije djela su dvorskih pjesnika ili „skaldova“. Skaldičke pjesme sadrže zbrku opisa suvremenih zbivanja pomiješanu s djelima iz doba Vikinga, prelaska u srednji vijek i dolaska kršćanstva. I opet, budući da su ti radovi nastali nakon preobraćenja na kršćanstvo, nedvojbeno je bilo izmjena u tkanju mitova i malo je vjerojatno da je prijenos usmene tradicije posve precizan. No mnoge mitološke pripovijesti čine temu skaldičkih pjesama, i postoji nekoliko pažnje vrijednih pisaca; međutim, poezija je obično bila vrlo elaborirana i često tehnički pretenciozna, pa ju je katkad teško pratiti.

Najpoznatija sjevernoeuropska božanstva bili su Odin, Thor, Loki, Balder, Njord, Frey i Freyja. To su bile najupečatljivije i najživopisnije osobnosti, iako je bilo i drugih, tajanstvenijih likova, poput Tira, neustrašiva boga rata. Njord, Frey i Freyja pripadali su podskupini bogova plodnosti poznatih kao Vaniri, dok su drugi pripadali glavnoj skupini bogova poznatih kao Aesiri.

Mitovi se bave sukobom između bogova i divova, što predstavlja stalnu borbu između reda i kaosa. Sjevernjačku mitologiju prožima i snažan osjećaj usuda: Odin bira one koji će umrijeti u bitki, a Ragnarok, posljednja velika bitka između bogova i divova, neizbježna je. Ljudi su vjerovali da nemaju kontrolu nad vlastitom sudbinom pa su im mitovi pomagali da to prihvate i time slijede primjer svojih bogova. Odražavajući čvrste obiteljske veze sjevernjačkog društva, bogovi su bili usko povezana skupina, pomagali su i podržavali jedni druge i vrlo jasno izražavali lojalnost svojem rodu.

Sjevernjačka mitologija vodi nas od stvaranja života iz spajanja krajnosti – leda i vatre – do kraja svijeta, kad će vatra i voda opet uzeti život koji su utjelovile.

No postojanje ne završava u potpunosti tako: zemlja će se opet pojaviti nakon što prođe Ragnarok, isprana i obnovljena, kad sinovi bogova nastave gdje su njihovi očevi stali, i život će nastati iznova.

Obožavanje sjevernjačkih bogova provodilo se na mnogo različitih načina, od golemih statua Thora, Odina i Freya u veličanstvenom hramu u Uppsali u Švedskoj, gdje su žrtvovanja uključivala i ljudske žrtve, do jednostavnih obreda prinošenja hrane u šumarke i među stijene gdje se smatralo da obitava bog zaštitnik. Za takvo prinošenje žrtve podizali su se i kameni oltari na otvorenom.

Prirodna obilježja krajolika katkad su se birala za obožavanje ili štovanje božanstava. Primjer je Helgafell (Sveta planina) na zapadu Islanda. Thorolf Mostur-Brada, predani sljedbenik Thora, smatrao je tu planinu toliko svetom da je nitko nije smio gledati neopran, i tamo se nije smjelo nautiti nijednomu živom biću. Bio je jedan od ranih doseljenika na Islandu, a njegova je priča ispričana u prvim poglavljima islandske sage *Erbyggja*. Živio je krajem devetog stoljeća, u vrijeme naseljavanja na novootkrivenom Islandu, a umro je 918. godine. Sage su važan izvor prikaza obožavanja, a ova je osobito bogata detaljima obožavanja Thora. Međutim, činjenica je da su sage zapisane u srednjem vijeku (u dvanaestom ili trinaestom stoljeću) – za *sagu Erbyggja* smatra se da je napisana sredinom trinaestog stoljeća – i sadrže ono što je još bilo poznato, shvaćeno ili preneseno o religijskim praksama otprije tri ili više stoljeća. One

pokazuju da je naša slika o ranome skandinavskom obožavanju bogova krhka mreža stvorena sastavljanjem međusobno neusklađenih dijelova i naznaka.

Stvaranje

U odgovor na pitanje koje postavlja svaka kultura – kako je nastalo sve što vidimo i doživljavamo? – nordijski mitovi o stvaranju daju složen i evokativan odgovor. Oni govore o gradnji kozmosa, rađanju života, nastanku nebeskih tijela i stanovnika svijeta.

U početku, postojala je zjapeća praznina: Ginnungagap. S njezine se južne strane nalazio plameni Muspell, a sa sjeverne je ležao smrznuti Niflheim, gdje se izvor Hvergelmir pretvarao u jedanaest rijeka Elivagara. Kako su rijeke tekle, otrovne tvari u njima stvrdnjivale su se i pretvarale u led. Isparenja tog otrova smrznula su se i pretvorila u inje, i sloj po sloj, to se inje širilo dok nije prekrilo Ginnungagap. Kad se inje susrelo s vrućim vjetrom, koji je dolazio iz Muspella, počelo se topiti i kapati pa se dogodilo oživljavanje kapljica – prvi znakovi života.

Kapi su se uobličile u diva Ymira. Dok je Ymir spavao, znojio se, i od znoja pod njegovim lijevim pazuhom stvorena su dva bića, muško i žensko. Ymirove dvije noge parile su se jedna s drugom i izrodile čudovišnog sina. Ta su bića stvorila rasu leden-divova.

Nakon toga, od kapljicainja nastala je krava zvana Audhumla koja je hranila Ymira četirima rijekama mlijeka iz svojeg vimena. Audhumla se prehranjivala slanim injem sa stijena. Dok je tako lizala, do večeri prvog dana bila je vidljiva čovjekova kosa, drugog dana vidjela se njegova glava, a trećeg dana pojavio se cijeli čovjek. Taj se čovjek zvao Buri. On je začeo sina Bora koji se oženio Bestlom, kćeri diva zvanog Bolthorn. Oni su imali tri sina: Odina, Vilija i Vea, koji su ubili golemoga prvobitnog diva Ymira. Kad je on pao, cijela rasa leden-divova utopila se u njegovoj krvi (osim jednog, Bergelmira, koji je postao praotac nove rase divova).

Odin i njegova braća zatim su upotrijebili Ymira da stvore svijet. Noseći njegovo golemo tijelo u Ginnungagap, stvorili su

zemlju od njegova mesa, i stijene od njegovih kostiju. Od njegovih zuba i slomljenih kostiju načinili su kamenje i šljunak. Njegovu su krv pretvorili u jezera i more. Od Ymirove lubanje načinili su nebo i postavili ga iznad zemlje, postavivši četiri patuljka, Nordrija, Sudrija, Austrija i Vestrija (sjever, jug, istok i zapad) na svaki ugao da ga pridržavaju. Stvorili su biljke i drveće od Ymirove kose i bacili njegov mozak na nebo načinivši tako oblake.

Zemlja je bila kružna i bogovi su postavili more oko nje. Zemlju duž obala dali su divovima, dok su u unutrašnjosti načinili utvrdu od Ymirovih trepavica unutar koje su postavili Midgard, domaju ljudi.

Zatim su bogovi stvorili ljude koji su nastanili svijet. Uzeli su dva debla i stvorili muškarca i ženu. Odin je novim bićima podario dah i život, Vili im je dao svijest i sposobnost kretanja, a Ve lica, govor, sluh i vid. Čovjek se zvao Ask (jasen – prigodno ime za osobu načinjenu od debla), a žena Embla (značenje je manje jasno, možda znači brijest, loza ili puzavica). Od to dvoje nastala je ljudska vrsta.

Kozmologija – građa univerzuma

Drame sjevernjačkih mitova odvijale su se na pozadini složene kozmologije, naseljene raznim rasama stvorenja. Tijekom mitološkog narativa bogovi putuju iz zemlje u zemlje, preko različitih krajeva i golemih udaljenosti, pa se javlja slika bogatoga, raznolikog svijeta.

Sjevernjačka kozmička struktura sastojala se od triju različitih razina, jedne iznad druge poput niza ravni. Na vrhu je bio Asgard, utvrda bogova, gdje su Aesiri živjeli u svojim veličanstvenim dvoranama, kao i Vanenheim, dom Vanira, i Alfheim, dom vilenjaka.

Na razini ispod te nalazio se Midgard, svijet ljudi, i Jotunheim, planinsko kraljevstvo divova. Bili su tu i Svartalfheim, gdje su živjeli tamni vilenjaci, i Nidavellir, dom patuljaka. Asgard i Midgard bili su povezani plamenim mostom Bifrostom, koji je bio vrlo čvrst i izgrađen s više vještine od bilo koje druge građevine. Ljudi su poznavali Bifrost kao dugu.

Na najnižoj razini bio je hladni Niflheim koji je uključivao Hel, obitavalište onih koji su umrli od bolesti, starosti ili nesreće. Ratnici koji su umrli u boju bili su primani u Odinovoj dvorani, Valhalli, ili Freyjinoj dvorani, Sessrumniru, na vrhu Asgarda, gdje bi postali dio Odinove osobne vojske. Oni koji bi umrli na moru išli su na drugo mjesto: u dvoranu morskih bogova Aegira i Rana, na dnu mora.

Os i stup koji je podržavao univerzum bilo je divovsko stablo jasena, Yggdrasil, poznato i kao Drvo svijeta. To gigantsko drvo sačinjavalo je središnji stup koji je povezivao svjetove bogova, ljudi, divova i mrtvih, te štutio svijet. Sudbina Yggdrasila odražavala je sudbinu univerzuma koji se nalazio u njemu; patio je zajedno sa svijetom istovremeno ga štiteći.

Osim bogova i ljudi, sjevernjački kozmos naseljavali su patuljci, vilenjaci i divovi. U sjevernjačkim mitovima postojale su dvije vrste vilenjaka. Svijetli vilenjaci, koji su živjeli u Alfheimu, smatraju se ljepšima od sunca. Tamni vilenjaci bili su crniji od katrana i drukčiji po naravi od svojih svijetlih rođaka. Tamni vilenjaci živjeli su pod zemljom u Svartalfheimu i čini se da su bili nalik patuljcima, a katkad su ih možda i mijenjali s njima.

Patuljke nisu smatrali osobito malenima, ali vjerovalo se da su ružni. Bili su poznati po svojoj iznimnoj vještini izrade predmeta, osobito po obradi dragocjenih metala, posebice zlata. Mogli su izrađivati posebne predmete svojim čarobnim moćima. Većinu blaga koje je pripadalo bogovima, uključujući Mjollnir, Thorov čekić, izradili su patuljci. Smatralo se da su patuljci nastali iz tla: najprije su nastali kao crvi u mesu Ymira, prvobitnog diva čije je tijelo postalo zemlja, a zatim su im bogovi podarili svijest i inteligenciju.

Divovi, za koje se zasigurno smatralo da su golemi, igrali su važnu ulogu u mitologiji. Oni su predstavljali sile kaosa i negativnosti i obično su bili neprijateljski raspoloženi. Bogovi su stalno nastojali održavati red u svojem univerzumu suprotstavljajući se tim nepredvidljivim vanjskim silama. Međutim, odnos između bogova i divova nije uvijek bio jednoznačan. Divovi nisu nužno bili neprijatelji – mnogi bogovi imali su veze, pa čak se i ženili divovskim ženama, ili su bili njihovi potomci – no češće je komunikacija

s njima uključivala udarce Thorova čekića, koji je mogao i kažnjavati i štiti bogove i obične smrtnike.

Odin

Odin je bio najsloženiji od sjevernjačkih bogova. Iako poznat kao „Svih-otac“, on nije bio dobronamjerni očinski bog, nego moćan i prevrtljiv lik, jednako izdajnički kao što je bio i velikodušan. Poštovali su ga i obožavali – osobito kraljevi i plemići – ali nije mu se moglo vjerovati u potpunosti.

Odin, glavešina sjevernjačkog panteona, bio je zastrašujući lik. Bog magije, rata i mudrosti koji je izazivao strahopoštovanje, bio je onaj kojega su zazivali radi pobjede u bitki, ali mogao je biti vjeroloman i često su ga optuživali da nepravедno dodjeljuje pobjedu. Ponekad su ga morali umilostiviti krvnim žrtvama.

Odinovo poznavanje magije bilo je legendarno. Mogao je mijenjati oblik po volji, ili se trenutno transportirati u udaljene zemlje dok je njegovo tijelo ležalo kao da spava. Njegove magijske sposobnosti činile su ga opasnim protivnikom; riječima je mogao umiriti ili uzburkati more, ugasiti požare ili promijeniti smjer vjetrova.

Odin je učinio mnogo da stekne magično znanje. Imao je samo jedno oko, jer je drugo dao kao plaću za gutljaj iz Mimirova zdenca, koji je pružao nadahnuće i poznavanje budućnosti. Druga priča govori o tome kako je Odin stekao tu mudrost i znanje od odrubljene glave Mimira, najmudrijeg Aesira, koju je zadržao nakon što su je odrubili Vaniri, skupina bogova plodnosti. Odin je sačuvao glavu s pomoću ljekovitog bilja i napjeva, te joj omogućio da opet razgovara s njime.

I dok su ga osobito štovali kraljevi, Odin je bio i bog poezije, što možda objašnjava činjenicu da su ga pjesnički izvori navodili kao najvažnijeg boga. Rečeno je da se sam Odin izražavao isključivo u stihovima i da je pjesničko nadahnuće bilo njegov dar. Odin je bio i bog mrtvih, osobito onih koji su umrli na određene načine. Poginuli u bitkama, osobito oni ubijeni kopljem – oružjem svetim

Odinu – smatrani su žrtvama koje su mu prinošene, a poginule neprijatelje također je bilo moguće posvetiti njemu. I obješeni ljudi bili su Odinu sveti; mogao ih je vratiti u život. Vješanje i ubadanje kopljem bili su žrtveni obredi povezani s Odinom, a tajanstven i fascinantan mit o njemu govori kako je žrtvovao sam sebe, viseći na Drvetu svijeta devet noći bez hrane ili vode, ubadan kopljem i „dan Odinu, sebe darujući sebi“, kako bi osvojio svete rune, izvor mudrosti i magičnog znanja.

Odin je posjedovao dva posebna blaga koja su izradili patuljci: njegovo moćno, nezaustavljivo koplje Gungnir i zlatnu narukvicu Draupnir, iz koje bi svake noći nastalo osam narukvica jednake težine i vrijednosti. Odin je posjedovao i iznimnog konja zvanog Sleipnir, koji je imao osam nogu i bio najbrži od konja, te je mogao nositi Odina na njegovim nebeskim i morskim putovanjima.

Odina su redovito prikazivali kako hoda među ljudima kao zloslutni, jednooki starac u ogrtaču s kapuljačom ili šeširom širokog oboda. Bio je oženjen Friggom, kraljicom bogova i boginja, koja je s njim dijelila sposobnost predviđanja budućnosti, iako ih nije objavljivala. Frigga je bila prelijepa, graciozna, stasita i posjedovala je duboku mudrost. Bila je vrlo poštovana, i u sjevernjačkoj mitologiji i među narodom, i kao majčinsku figuru zazivale su je žene tijekom porođaja, kao i one koje su željele začeti.

Thor, bog groma

Najomiljeniji od sjevernjačkih bogova, moćni lik Thora, koračao je kozmosom boreći se protiv sila zla: divova i trolova. On je bio zaštitnik Asgarda i bogovi su ga uvijek mogli pozvati kad bi se našli u nevolji – kao i čovječanstvo – stoga su se i mnogi oslanjali na njega.

Obični ljudi davali su povjerenje Thoru jer Thor se bavio pravdom, redom i zaštitom bogova i ljudi. Drevni zapisi na runskim stijenama, poput onih „neka Thor blagoslovi ove rune“ ili „neka Thor blagoslovi ovaj spomenik“ ili ponekad samo „neka Thor blagoslovi“, bili su uobičajena pojava. Ponekad bi se Thorova zaštita

zazivala samo rezbarenjem čekića. Thorov čekić kao simbol zaštite može se vidjeti u minijaturnoj verziji u obliku malenih čekića od srebra ili drugih metala koje su stavljali u grobove pokraj pokopanih tijela.

Thorova golema snaga nadilazila je snagu svih drugih bogova. Bio je golem, crvene kose i brade i s crvenim obrvama koje su mu se spuštale niz lice kad bi se naljutio. Smatralo se da je grmljavina zvuk Thorovih bojnih kola koja su se vozila po nebu, a njegove žestoke, crvene, bljeskajuće oči bile su prikladne za boga groma i munje. Thor je imao i golem apetit te bi redovito proždno više od cijelog vola za jedan obrok.

Thorova najvažnija imovina bio je njegov čekić Mjollnir, koji nikad ne bi promašio cilj, bilo da je njime zamahivao ili ga bacao, i uvijek bi se vraćao u Thorovu šaku. S tim je oružjem Thor držao podalje sile zla, štiteći bogove i čovječanstvo. Nadalje, Mjollnir je posjedovao moć posvećivanja i mogao se podići u svrhu blagoslova. Pored Mjollnira, Thor je posjedovao i pojas snage koji bi udvostručio njegovu već golemu snagu kad bi ga zakopčao, kao i par željeznih rukavica bez kojih nije mogao rukovati Mjollnirom.

Thorova glavna zanimacija bila je uništavanje divova, stalne prijetnje svjetovima bogova i ljudi. Thor ih je aktivno tražio, s izraženom namjerom njihova uništenja, i rijetko je oklijevao podići svoj čekić kad bi naišao na diva. Ako bi neki bog bio u opasnosti, Thor bi se trenutno pojavio. Slavne pripovijesti govore o tome kako je Thor u dvoboju porazio diva Hrungnira, najснаžnijeg od svih divova, i kako je uništio diva Geirroda, unatoč Geirrodovim pokušajima da ga napadne. Međutim, situacija nije uvijek bila jednostavna. Divovi su katkad i pomagali – iako su Geirrod i njegove dvije kćeri mnogo puta pokušali poraziti Thora, jedna druga divovska žena, Grid, odlučila je upozoriti Thora i posuditi mu štap i željezne rukavice. Thor je čak imao dva sina, Modija i Magnija, s divovskom ženom Jarnsaxom. Ipak, divovi su obično bili Thorovi neprijatelji.

Mnoge pripovijesti o Thoru pune su topline i humora, odražavajući simpatije koje je narod osjećao prema njemu. Kad je Thorov čekić ukrao div koji je zahtijevao Freyju kao svoju ženu, Thor je,

na svoj užas, morao pristati da ga odjenu u nevjestu i isporuče divu kako bi ga uništio i povratio svoj čekić. Blagi humor vidljiv je i u pripovijesti o Thorovu susretu s čarobnim kraljem divova Utgard-Lokijem. Thorova sirova snaga nije dovoljna kad se suprotstavi čarobnim lukavstvima Utgard-Lokija, ali čak i tad divovi moraju zadržati zdravo poštovanje prema Thoru zbog njegova truda.

Thorov konačni protivnik tijekom Ragnaroka – koji se prema mitovima tek treba dogoditi – neće biti div, nego Zmija svijeta, a jedan mit (*vidi* „Thorovo ribarenje“) govori o još jednom susretu prije ovoga konačnog.

Prevarant Loki

Jedan od najneobičnijih likova u sjevernjačkoj mitologiji, neobični Loki, nije bio bog, ali su ga smatrali jednim od Aesira, i bio je krvni brat njihova poglavara Odina. Nema dokaza da su Lokija štovali kao boga, ali čini se da je on ključni lik u mitološkim odnosima. Njegova nazočnost ključna je u mnogim mitološkim događajima. Bio je stalni pratitelj i veliki prijatelj bogova, ali istovremeno zli utjecaj i smrtonosni neprijatelj.

Loki je bio naočit, duhovit i šarmantan, ali i opak i lukav. Bio je potomak divova – njegov otac bio je div Farbauti – ali njegova žena Sigyn bila je boginja i imali su dva sina, Narfija i Valija. Loki igra ključnu ulogu u sjevernjačkom mitu, iako nije jedan od bogova. On sudjeluje u većini božanskih eskapada, a njegova nazočnost dovodi do mnogih događaja u mitovima.

Loki je bio pun vragolija i često je svojim trikovima uzrokovao bogovima velike nevolje, ali jednako ih je često i spašavao svojim vještinama. Loki je uzrokovao krađu jabuka Idunn, ali je i spriječio katastrofu. Da ne bi ostarjeli, bogovi su morali jesti zlatne jabuke koje je čuvala boginja Idunn. Na zahtjev diva, Loki je namamio Idunn iz Asgarda, gdje je div oteo i boginju i njezine jabuke. Bez jabuka, bogovi su brzo ostarjeli i posijedjeli, ali Loki je pronašao Idunn i vratio je kući, omogućivši Aesirima da ubiju diva koji ih je progonio.

Loki je mogao uzeti oblik životinja, ptica, a osobito insekata, što je odražavalo njegovu prijetvornu narav. Postao je muha pokušavajući odvući pozornost patuljaka s njihova posla dok su kovali Thorov čekić, a kao buha pokušao je ukrasti ogrlicu Brisingsa od Freyje. U obliku muhe ušao je u Freyjinu kuću, a kad je otkrio da Freyja spava držeći ogrlicu pod sobom, Loki je postao buha i ugri-zao boginju. Ona se okrenula, a Loki je ukrao ogrlicu.

Sukob između Lokija i bogova, međutim, bio je ozbiljan i dalekosežan. Kad Loki izazove smrt Baldera, najomiljenijeg među bogovima, njegova prava zloća postaje vidljiva i bogovi ga više ne toleriraju. Zato će ga u okove do Ragnaroka, kad će se osloboditi, i tad će pokazati svoje pravo lice – boreći se na strani divova.

Loki je dobio troje čudovišne djece s Angrbodom, divovskom ženom: Jormunganda, Zmiju svijeta, Hel, čuvaricu carstva mrtvih, i golemog vuka, Fenrira. Ta tri zastrašujuća stvora igraju važne uloge u mitovima, a vjeruje se da će vuk i Zmija svijeta na koncu uništiti Odina i Thora u Ragnaroku.

Bogovi su se uplašili otkrivši da Lokijevo troje djece odrasta u Jotunheimu (Zemlji divova). Odin je morao odlučiti o njihovoj sudbini i poslao je bogove da dovedu čudovišta pred njega. Bacio je zmiju u ocean, gdje je rasla sve dok nije mogla obuhvatiti cijeli svijet, grizući vlastiti rep. Hel, Lokijevo grozno polumrtvu, poluživu kćer, Odin je prognao u Niflheim, zemlju mrtvih, i zadužio je da pruža smještaj i hranu svima onima koji joj budu poslani – onima koji su umrli od bolesti ili starosti. Vuka Fenrira Aesiri su odlučili okovati u Asgardu, kako bi ga imali na oku iako je samo bog Tir bio dovoljno hrabar da se brine o njemu.

Bogovi plodnosti

U stalnoj borbi s teškim terenom i klimom, u sjevernjačkoj je mitologiji bilo mnogo razloga za oslonac na bogove plodnosti. Skupina bogova poznatih kao Vaniri bili su osobito povezani s plodnošću, mirom i napretkom. Stanovništvo je od tih bogova očekivalo obilne žetve, mnogo ribe, bogatstvo, napredak i mir.

Najvažniji Vaniri su morski bog Njord i njegova djeca – blizanci Frey i Freyja. Bili su oni potomci Njordova braka s njegovom sestrom. Ona nije imenovana, ali takvi su brakovi očito bili dopušteni među Vanirima. Kad Njord i njegova djeca poslije dolaze živjeti među Aesirima, Njord se ženi divovskom ženom Skadi, u mitu koji se smatra spajanjem božanstva plodnosti s hladnoćom i mrakom zime koju predstavlja Skadi, koja je živjela visoko u planinama, nosila skije ili krplje i bila poznata kao boginja skijanja.

I Njorda su štovali, ali o njemu je sačuvano relativno malo podataka. Najpoznatiji je kao bog mora, i zazivali su ga kod pomorskih putovanja i radi uspjeha u ribarenju, jer je on kontrolirao morski plijen, vjetrove i valove. Poput drugih Vanira, Njord je bio usko povezan s bogatstvom. Smatralo se da može podariti zemlju i imovinu onima koji su mu se molili, a za bogate ljude govorilo se da su „bogati kao Njord“.

Frey, Njordov sin, bio je glavni bog plodnosti i obilja. Kao bog sunčeva sjaja i napretka, Frey je vladao suncem i kišom te imao moć nad žetvama. I vjenčanja su bila prigode za zazivanje Freya, jer on nije bio odgovoran samo za obilje u plodovima zemlje nego i za širenje obitelji – što je važan aspekt bogova plodnosti. Nadalje, Freya se smatralo donositeljem mira. Oružje je bilo zabranjeno u njegovim hramovima, a prolijevanje krvi ili pružanje utočišta ljudima izvan zakona u njegovim svetim mjestima bilo je tabu. Čini se da su mir i plodnost usko povezani u sjevernjačkoj psihi: žrtve su često prinošene istovremeno za plodnost i mir, a bogovi plodnosti imali su posebne odgovornosti povezane s mirom.

Frey je posjedovao dva blaga koja su izradili patuljci. Prvo je bio Skidbladnir, brod dovoljno velik da u njega stanu svi bogovi, koji se mogao smanjiti i držati u vrećici kad ga se ne bi koristilo. Uvijek je imao povoljan vjetar kad bi zaplovio, pa je mogao putovati bilo kamo.

Drugo blago bio je zlatni vepar Gullinbursti (zlatne čekinje), koji je putovao zrakom i morem brže od bilo kojeg konja i koji bi obasjao okolinu, ma kako bila mračna, svjetlošću iz svojih čekinja.

Slavni mitovi govore o brakovima Freya i Njorda. Freyev brak produktivan je odnos između boga plodnosti i zemlje. Frey je iz

daljine ugledao prekrasnu Gerdu, koja je imala krv divova s majčine strane, a čije je ime povezano s „gardom“ (poljem), i beznadno se zaljubio u nju. Gerda je bila u rukama divova, koji su predstavljali zimu, ali na koncu ih je spojio Freyev sluga Skirnir, „sjajni“, utjelovljenje Sunca.

Njordov brak nije bio tako uspješan, što ukazuje na nespojivost boga plodnosti i zimske hladnoće. Njord i divovska žena Skadi pokušali su živjeti naizmjenice devet večeri u njezinu planinskom domu, a devet večeri u Njordovu domu, Noatunu (luka, utočište brodova), ali napokon su morali priznati nepomirljive razlike, kao što zima mora popustiti pred plodnim proljećem.

Ragnarok – kraj svijeta

Koncept neizbježne sudbine ispunjava svu sjevernjačku mitologiju: sudbina je unaprijed određena i neizbježna. Ona kulminira Ragnarokom, očekivanim uništenjem svijeta, o kojem su bili poznati svi detalji. S tom apokalipsom morali su se suočiti, ali ona neće biti kraj svega; nakon nje, započet će novi svijet.

Za bogove, možda i ljude, Ragnarok je bio istovremeno kataklizmički događaj u budućnosti, a kako su svi elementi bili poznati i očekivani, i nešto s čime su živjeli u sadašnjosti.

Bogovi nisu mogli zaustaviti Ragnarok – morao se dogoditi onako kako je prorečeno – a njihova nadahnuta hrabrost u suočavanju s neizbježnim uništenjem odražava sjevernjačku senzibilnost u vezi s predodređenošću. Sudbina je bila životna činjenica, nešto što se nije moglo izbjeći ili promijeniti. Čak je i smrt pojedinca već bila unaprijed određena, pa se s njom valjalo suočiti s mirnim, smjelim prihvaćanjem. Smijanje u lice smrti bilo je jedno od najvećih postignuća sjevernjačkog ratnika, i takva su ratnika njegovi suvremenici dugo pamtili.

Ragnaroku će prethoditi žestoke bitke koje će bjesnjeti svijetom tri godine. Braća će ubijati jedni druge i nikakva krvna veza neće spriječiti pokolj. Uslijedit će gorka zima, Fimbul-winter, koja

će trajati još tri godine, bez ljeta. Nebo će potamnjeti, a sunce neće sjajiti. Vuk koji progona sunce napokon će ga progutati, a drugi vuk će uloviti mjesec. Strahoviti zemljotres oborit će sva stabla iz korijena i srušiti planine. Svi okovi slomit će se. Fenrir, golemi vuk, bit će slobodan, kao i Loki. Zmija svijeta, Jormungand, razbjesnit će se i izaći na obalu, a ocean će preplaviti kopno.

Brod izrađen od noktiju mrtvaca, Naglfar, plovit će divljim oceanom, ispunjen divovima, s Lokijem za kormilom. Fenrir će stupati razjapljenih čeljusti, čiji će gornji kraj dirati nebo, a donji zemlju, dok će mu iz očiju i nosnica sukljati plamen. Jormungand će otrovom poprskati nebo i zemlju. Nebo će se otvoriti i iz njega će izjahati sinovi Muspella, predvođeni Surtom, vatrenim čuvarom Muspella, koji će držati svoj plameni mač, okružen plamtećom vatom. Oni će napredovati prema ravnici, Vigridu, gdje će se zbiti posljednji boj.

Osjećajući približavanje Ragnaroka, čuvar bogova Heimdall ustat će i puhnuti snažno u Gjallarhorn, rog koji služi tome da probudi bogove i upozori ih na opasnost, tako da će se moći posavjetovati. Jasen Yggdrasil će zadrhtati – a zemlja i nebo bit će prestravljeni. Bogovi će se naoružati i zajedno s Einherjarima izaći na ravnicu. Odin će jahati ispred svih držeći svoje koplje Gungnir te napasti Fenrira. Thor mu neće moći pomoći jer se mora boriti protiv Zmije svijeta. On će je pobijediti, ali načinit će samo devet koraka prije no što podlegne otrovu koji će ona ispljunuti na njega. Fenrir će progutati cijelog Odina. Nakon žestokog boja, Frey će podleći pred Surtom, a Loki i Heimdall ubit će jedan drugoga.

Zatim će Surt baciti plamen po cijeloj zemlji. Plamen, dim i para podići će se s plamteće zemlje sve do nebeskog svoda. Nebo će pocrnjeti, a zvijezde će nestati. Zemlja će potonuti u more koje ju okružuje.

